

Vereniging Jenaplanonderwijs Noord

Anti-pestprotocol

Vastgesteld:

19 december 2017

Bestuur VJN

Inhoudsopgave

1.1 Belang van een anti-pestprotocol	2
1.2 Uitgangspunten	2
1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling	3
1.4 Leerlingvolgsysteem	3
Begripsomschrijving	4
2.1 Wat is pesten?	4
2.2 Wat is het verschil tussen plagen en pesten?	4
2.3 Vormen van pesten	4
2.4 Welke rollen worden er onderscheiden bij pesten?	4
2.5 Wat zijn signalen voor een peestsituatie?	5
Aanpak	6
3.1 Preventieve aanpak	6
3.1.1 KiVa-lessen	6
3.1.2 Preventieve groepsgesprekken	6
3.1.3 Omgangsregels	6
3.2 Curatieve aanpak	8
3.2.1 Welke stappen worden er gezet als er gepest wordt?	8
3.2.4 Ouders	10
3.2.5 Steungroep en herstelaanpak	10
3.2.6 Wat doet de school als de curatieve aanpak niet werkt?	10
4. Organisatie	11
4.1 Contactpersonen	11
4.2 Training	11
4.3 Ervaringsbijeenkomsten	11
4.4 Conferentie	11

Inleiding

In dit anti-pestprotocol beschrijven we hoe onze scholen tegen pesten aankijken. Dit is gebaseerd op de missie, visie en waarden en normen van onze school. Wat zien wij als pesten? Hoe gaan onze scholen hiermee om? Wij vinden het vooral belangrijk dat het voor alle interne en externe partijen duidelijk is wat door onze scholen als pesten aangemerkt wordt, welke preventieve maatregelen wij nemen om pesten te voorkomen en welke curatieve maatregelen wij nemen om pestincidenten op te lossen.

Sinds 1 augustus 2015 gelden in het onderwijs regels waar uit voortkomt dat scholen moeten zorgen voor een veilige omgeving, waarin de leerlingen zich kunnen ontwikkelen en waarin pesten wordt tegengegaan. Met het integraal schoolveiligheidsbeleid voor de VJN en dit anti-pestprotocol geven we daar concreet vorm aan.

Ons protocol kent de volgende onderdelen:

1. Inleiding
2. Begripsomschrijving
3. Aanpak
4. Organisatie

1.1 Belang van een anti-pestprotocol

Ieder kind heeft recht op een fijne schooltijd. Pesten is een probleem dat het welzijn en de ontwikkeling van kinderen ernstig bedreigt. Kinderen horen zich veilig en geborgen te voelen op school. Alleen dan kunnen ze zich in alle vertrouwen ontwikkelen. Wij willen dan ook een sociaal pedagogisch klimaat creëren waarin ieder kind zich ondersteund, betrokken, veilig en geaccepteerd voelt. Met behulp van dit anti-pestprotocol laten we zien dat we tegen pesten zijn en dat we pesten willen voorkomen: 'Samen maken we er een fijne school van'.

1.2 Uitgangspunten

De uitgangspunten van de Peter Petersenschool en 't Vlot ten aanzien van pesten en hoe dat het beste kan worden aangepakt worden in deze paragraaf beschreven.

- Wij geven een hoge prioriteit aan het welzijn van kinderen en we doen alles om pesten te voorkomen. Kinderen verdienen een veilige schoolomgeving en gezonde, positieve relaties met hun groepsgenoten.
- Een goed groepsklimaat heeft een gunstig effect op schoolplezier, schoolmotivatie en schoolprestaties.
- Wij geloven in de kracht van de groep. Pesten is een groepsproces en pesten wordt bij ons daarom in de groep opgelost.

- Een anti-pestprogramma op zich maakt niet het verschil, het zijn de mensen die het programma in de praktijk brengen, die het grootste verschil maken.

1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling hanteren wij KiVa. Dit is een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid.

1.4 Leerlingvolgsysteem

Wij gebruiken de KiVa-monitor om zicht te krijgen op de sociale veiligheid en de voortgang van de leerlingen op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkelingen. Twee keer per schooljaar is er een meting. Onze kinderen vullen dan een vragenlijst in. Wij ontvangen van KiVa de rapporten en sociogrammen die een beeld geven van het klimaat in de groepen. Op basis van deze informatie ondernemen wij, mocht het nodig zijn, gerichte acties om te zorgen voor een fijnere sfeer in de klas.

1. Begripsomschrijving

Om pestgedrag te kunnen signaleren moet eerst wel duidelijk zijn wat pesten precies is, wat het verschil tussen plagen en pesten is en welke rollen er onderscheiden worden bij pesten. Deze begrippen worden in dit hoofdstuk afgebakend.

2.1 Wat is pesten?

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen is. **Opzettelijk** betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een **machtsverschil**. Slachtoffers zijn minder sterk dan pesters en kunnen zich dus niet goed verdedigen.

2.2 Wat is het verschil tussen plagen en pesten?

1. Pesten gebeurt met opzet, plagen niet;
2. Pesten gebeurt telkens opnieuw tegen dezelfde persoon, plagen gebeurt af en toe en tussen verschillende personen;
3. Bij pesten is er sprake van machtsongelijkheid, bij plagen zijn kinderen ongeveer even sterk.

Bij plagen is het dus niet de bedoeling om iemand bewust te kwetsen. Bij plagen blijft de verstandhouding en het onderlinge respect tussen kinderen behouden.

2.3 Vormen van pesten

Er zijn verschillende vormen van pesten. Hieronder volgt een overzicht van deze verschillende vormen van pesten:

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden
- Digitaal: onaardig commentaar, dreigementen, verspreiden persoonlijke info

2.4 Welke rollen worden er onderscheiden bij pesten?

Uit onderzoek blijkt dat elk kind in de klas een rol heeft bij pesten. Het is daarom erg belangrijk om de verschillende rollen te onderscheiden.

- Pester: initiatiefnemer van het pesten;
- Assistent: doet actief mee met de pester, maar speelt geen hoofdrol in het pesten;
- Versterker: doet niet direct mee met het pesten, maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen om het pesten;
- Slachtoffer: het gepeste kind;
- Verdediger: steunt en komt op voor het slachtoffer;
- Buitenstaander: weet van het pesten af, maar grijpt niet in.

2.5 Wat zijn signalen voor een peestsituatie?

In deze paragraaf worden de signalen beschreven die erop kunnen wijzen dat een kind pest of gepest wordt. Het is niet gemakkelijk om pesten te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Wat belangrijk is, is dat het gaat om een verandering in het gedrag van het kind.

Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van onderstaande signalen. Veel signalen zijn namelijk met name in de thuissituatie zichtbaar.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind gepest wordt:

- Het kind is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route;
- Het kind vraagt steeds of het met de auto naar school gebracht kan worden;
- Het kind wil om onduidelijke redenen thuis blijven;
- Het kind klaagt (vaak) 's ochtends, wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is;
- Het kind komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak;
- Het kind raakt steeds spullen kwijt;
- Het kind raakt vaak zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);
- Het kind trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;
- Het kind is angstig en gespannen;
- Het kind is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt;
- Het kind heeft nachtmerries of huilt zichzelf in slaap;
- Het kind heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;
- Het kind is chagrijnig, snel boos of lastig;
- Het kind is vaak alleen en brengt geen vriendjes meer mee naar huis;
- Het kind weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind pest:

- Het kind doet op een overdreven manier stoer;
- Het kind is tegendraads en opstandig;
- Het kind kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander;
- Het kind roddelt of verspreid vervelende geruchten;
- Het kind is agressief;
- Het kind heeft slechte schoolprestaties.

2. Aanpak

Op de Peter Petersenschool en 't Vlot hanteren we zowel een preventieve als een curatieve aanpak om pesten tegen te gaan. In dit hoofdstuk komen deze onderwerpen aanbod. Er wordt aandacht besteed aan de manier waarop onze school pesten wil voorkomen en, mocht zich een pestincident voordoen, welke maatregelen wij nemen om een dergelijk incident op te lossen.

3.1 Preventieve aanpak

3.1.1 KiVa-lessen

Wij streven er naar om, in elke groep, maandelijks meerdere KiVa-lessen/activiteiten te geven. Deze lessen zijn gericht op het preventief werken aan groepsvorming en het bieden van een veilige leeromgeving. De lessen stimuleren de ontwikkeling van sociale vaardigheden van kinderen die ze nodig hebben om een groepsnorm tegen pesten te kunnen creëren.

De lessen uit het KiVa-programma zijn verdeeld onder 10 thema's, zoals: gevoelens, iedereen is uniek en herken pesten. We laten tijdens elk schooljaar alle thema's terugkomen, zodat alle onderwerpen die kunnen bijdragen aan een positief pedagogisch klimaat aan bod zijn gekomen.

3.1.2 Preventieve groepsgesprekken

Een andere manier waarmee de Peter Petersenschool en 't Vlot aandacht besteedt aan het creëren van een positief pedagogisch klimaat is het voeren van preventieve groepsgesprekken tijdens de kringen. Een voorbeeld hiervan is de wekelijkse klassenvergadering. Tijdens deze gesprekken wordt de sfeer in de klas besproken. Wij streven ernaar de leerlingen zelf verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep. Tijdens de groepsgesprekken proberen we te zorgen dat leerlingen zelf met oplossingen en ideeën komen.

3.1.3 Omgangsregels

Naast de KiVa-lessen en de preventieve groepsgesprekken hebben we omgangsregels opgesteld die leiden tot een positief pedagogisch klimaat. In deze subparagraaf worden deze omgangsregels beschreven. Tevens wordt beschreven op welke manier de omgangsregels levend gehouden worden.

Op onze school gelden de hiernavolgende regels als uitgangspunt.

Voor de groepen 1 tot en met 5 gaat het om de volgende omgangsregels:

- 1. We willen samen een groep zijn want dat is fijn.*
- 2. We horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij.*
- 3. We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal.*
- 4. We gaan goed met elkaar om.*
- 5. We helpen elkaar.*
- 6. We komen voor elkaar op.*

Voor de groepen 6 tot en met 8 gaat het om de volgende omgangsregels:

- 1. We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect.*
- 2. We maken er een fijne groep van.*
- 3. We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal).*
- 4. We willen dat pesten stopt.*
- 5. We willen dat ook verborgen pesten stopt.*
- 6. We houden er rekening mee dat pesten heel lang pijn doet (of eigen regel)*
- 7. We zeggen tegen pesters: stop ermee.*
- 8. We helpen gepeste kinderen.*
- 9. We lossen pesten als een groep op.*
- 10. We blijven ons houden aan dit KiVa-contract*

In alle stamgroepen worden bovenstaande regels samengevat of gecomprimeerd en groeps-eigen en zichtbaar gemaakt.

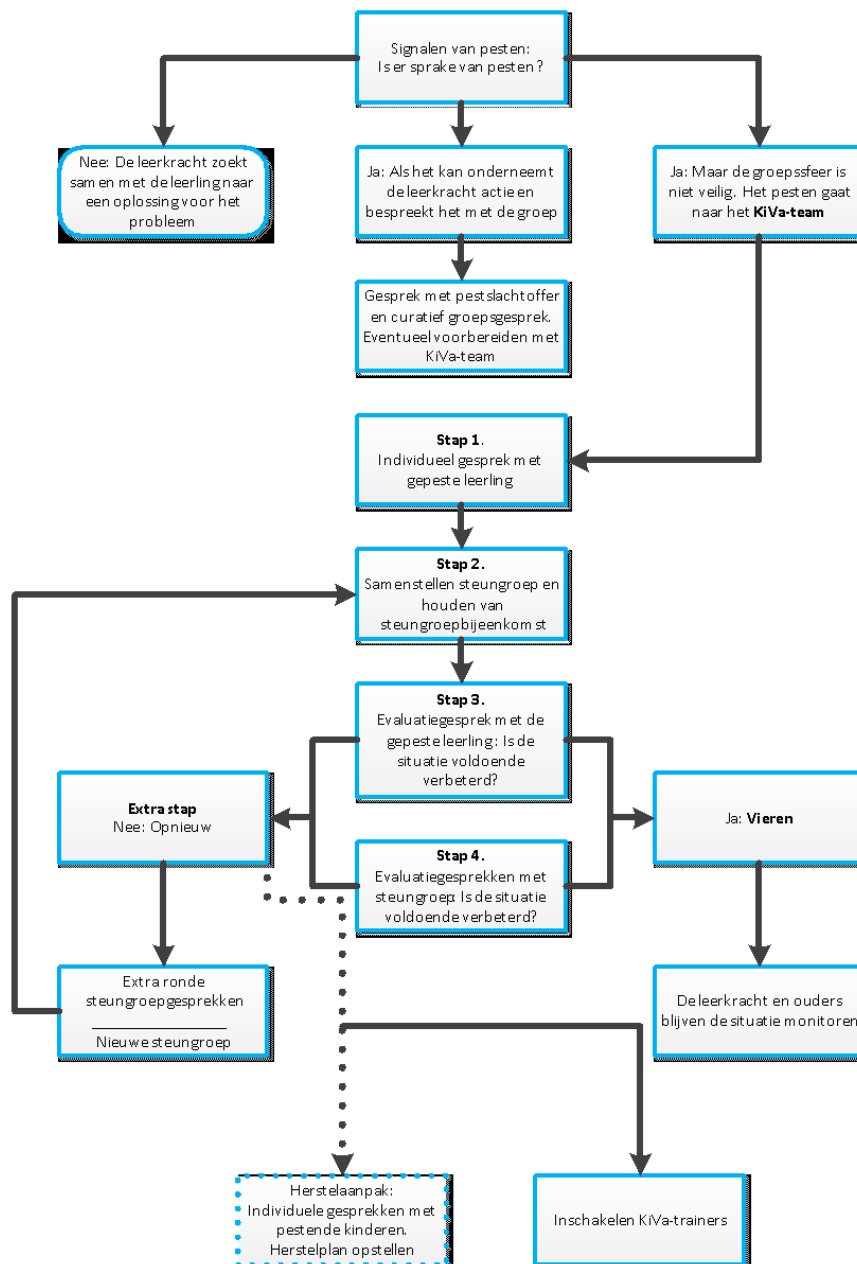
3.2 Curatieve aanpak

In deze paragraaf staat de curatieve aanpak van de Peter Petersenschool en 't Vlot centraal. Het gaat hierbij om de maatregelen die wij als school nemen om pestincidenten op te lossen en de rol die de ouders op dat moment spelen.

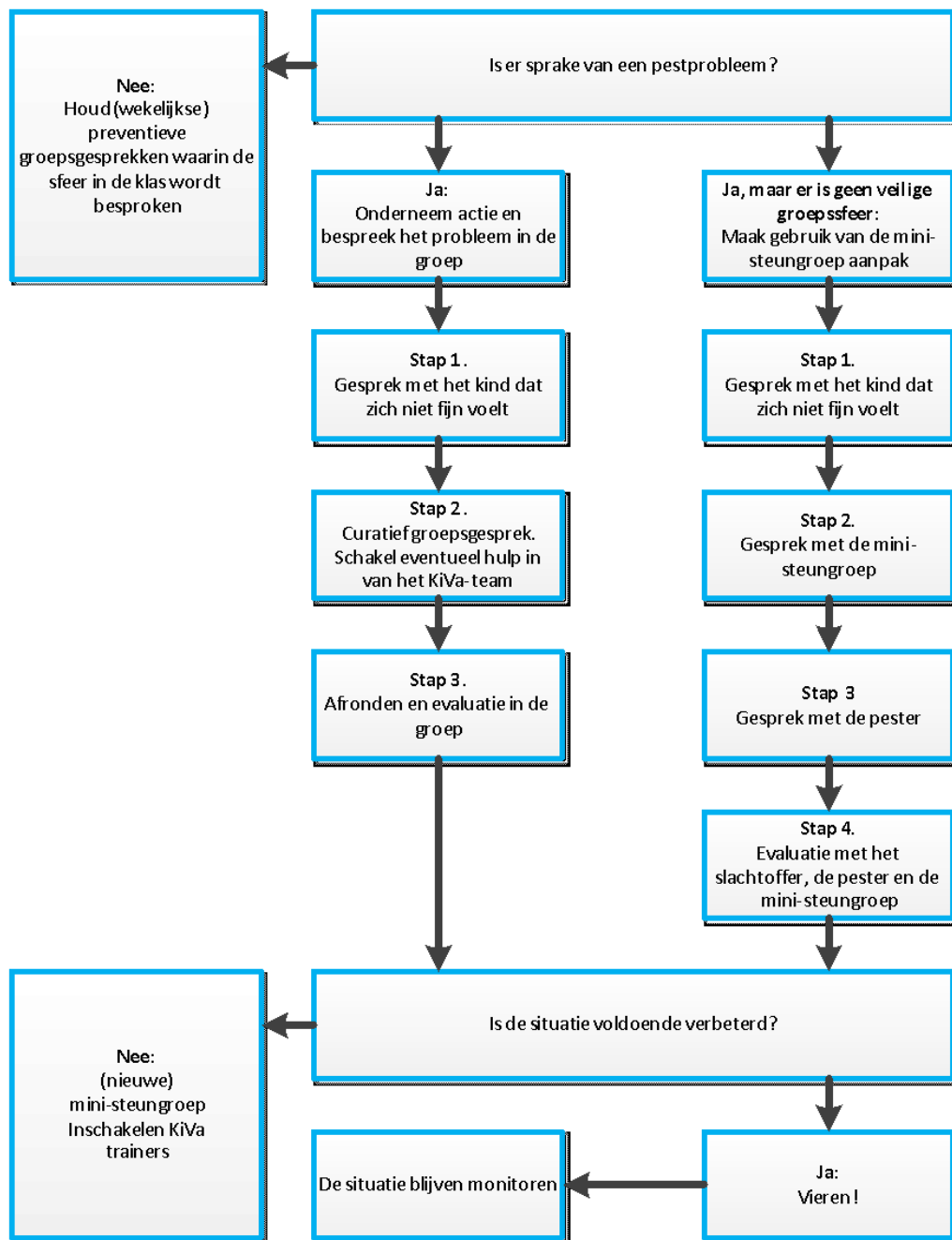
3.2.1 Welke stappen worden er gezet als er gepest wordt?

In deze subparagraaf worden de stappen beschreven die wij volgen vanaf het begin van het signaleren van pesten. De stappen zijn weergegeven in onderstaand schema. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de onderbouw (groep 1 tot en met 5) en de bovenbouw (groep 6 tot en met 8).

Curatieve aanpak onder- en middenbouw:

Curatieve aanpak bovenbouw:

3.2.4 Ouders

De ouders van het gepeste kind en de ouders van het kind dat pest worden ingelicht vanaf het moment dat de stamgroepleider van de pestsituatie op de hoogte is. Met de ouders communiceren wij dat pesten een groepsproces is, dat wij een kind niet als pester neerzetten, maar het met de groep oplossen.

3.2.5 Steungroep en herstelaanpak

Bij de steungroepaanpak wordt het stoppen van pesten de gezamenlijke verantwoordelijkheid van een select groepje kinderen in de steungroep. Er wordt een steungroep opgericht die gaat proberen de situatie van het gepeste kind te veranderen. De verantwoordelijkheid van het oplossen van pesten wordt aan de kinderen van de steungroep gegeven. Wanneer de steungroep niet goed werkt en kinderen toch doorgaan met pesten, passen we de herstelaanpak toe. In de individuele herstelaanpak wordt een deel van de verantwoordelijkheid teruggenomen. De kinderen die doorgaan met pesten gaan zelf een herstelplan schrijven met een lid van het KiVa-team. Zie voor een gedetailleerde beschrijving de KiVa-handleiding.

3.2.6 Wat doet de school als de curatieve aanpak niet werkt?

Het kan voorkomen dat, ondanks dat de curatieve aanpak herhaaldelijk is toegepast, het pesten blijft bestaan. Vaak is er dan iets anders met het kind aan de hand. Mocht dit voorkomen, dan nemen we de volgende stappen.

Wanneer blijkt dat de curatieve aanpak niet werkt, dan nemen wij nogmaals het gedrag van de pester onder de loep. Veelal is er meer aan de hand dan pesten alleen. Er wordt gekozen worden voor een bredere aanpak qua zorg. Dit wordt besproken door de stamgroepleider met het zorgteam binnen de school. Samen met ouders wordt een zorgtraject uitgezet en zo nodig deskundige hulp ingeschakeld.

4. Organisatie

4.1 Contactpersonen

In deze paragraaf worden de anti-pestcoördinatoren beschreven en de instanties die ingeschakeld kunnen worden bij pestproblemen.

Het KiVa-team

Zoals in de wet sociale veiligheid beschreven staat moeten de volgende taken bij ten minste één persoon belegd zijn: het anti-pestbeleid coördineren en fungeren als het aanspreekpunt in het kader van pesten. Bij onze scholen zijn deze taken belegd bij het KiVa-team. De leden van het KiVa-team zijn onze anti-pestcoördinatoren.

Het KiVa-team is een werkgroep, bestaande uit vier medewerkers, die samen met de stamgroepleider verantwoordelijk zijn voor het onderzoeken en oplossen van de voorkomende gevallen van pesten. Het KiVa-team is het aanspreekpunt voor leerkrachten, ouders en leerlingen. Daarnaast coördineren de leden van het team het beleid tegen pesten. Het KiVa-team bestaat uit de volgende leden (oktober 2017):

1. *Monika Buist, ib'er 't Vlot, monika@jenaplanschool.nl*
2. *Lotte de Jonge, stamgroepleider 't Vlot, lotte@jenaplanschool.nl*
3. *Liselot Hoenderken, ib'er en orthopedagoog Peter Petersenschool, liselot@jenaplanschool.nl*
4. *Vanessa Halsema, stamgroepleider Peter Petersenschool, vanessa@jenaplanschool.nl*

De KiVa-trainer

Wanneer het KiVa-team meerdere malen de steungroepaanpak heeft ingezet en het pestprobleem blijft bestaan, dan wordt er een externe hulp ingeschakeld, namelijk een KiVa-trainer. De KiVa-trainer biedt ondersteuning aan de school voor het oplossen van problemen met de pesters, de slachtoffers en/of de hele klas.

4.2 Training

Alle leerkrachten die werkzaam zijn op onze school hebben dag één van de STARTtraining van KiVa gevolgd. Zij zijn hiermee bevoegd om de KiVa-lessen te geven. De leden van het KiVa-team hebben tevens dag twee van de STARTtraining gevolgd. Hiermee kunnen zij, indien nodig, de steungroepaanpak uitvoeren. Daarnaast streeft de school ernaar om het team één keer in de twee jaar bij te laten scholen in het KiVa-programma.

4.3 Ervaringsbijeenkomsten

Twee keer per jaar vindt er een ervaringsbijeenkomst plaats. Leerkrachten van KiVa-scholen uit de regio komen bij elkaar om de voortgang en de ervaringen met een KiVa-begeleider te bespreken. De resultaten van deze bijeenkomst worden in het team besproken.

4.4 Conferentie

Eén keer per jaar wordt er een conferentie georganiseerd, waaraan ten minste twee leden van het KiVa-team deelnemen. De nieuwe inzichten over pesten en de innovaties in het KiVa-programma worden deze dag gepresenteerd. We willen er op deze manier voor zorgen dat onze school niet stilstaat, maar zich door blijft ontwikkelen en professionaliseren.